

Súd: Krajský súd Trnava
Spisová značka: 24CoP/54/2014
Identifikačné číslo súdneho spisu: 2613200001
Dátum vydania rozhodnutia: 24. 09. 2014
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Magdaléna Krajčovičová
ECLI: ECLI:SK:KSTT:2014:2613200001.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Trnave, v senáte zloženom z predsedníčky senátu: JUDr. Magdaléna Krajčovičová a členov senátu: JUDr. Andrea Dudášová a JUDr. Martin Holič, vo veci starostlivosti súdu o maloleté dieťa: T. H., nar. XX.XX.XXXX, zastúpené kolíznym opatrovníkom: Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Senica, dieťa rodičov - matka: E. H., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom A. XXX/XXX, L., toho času bytom Q. C. XXX/X, F. T. F., zastúpená advokátkou: JUDr. Mária Trylčová, so sídlom J. Kráľa 738/12, Senica, a otec: T. H., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom W. XXXX, U. - L., o návrhu starej matky maloletého: E. L., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom S. č. XXX, zastúpená advokátom: JUDr. Mgr. Marián Kropaj, PhD., so sídlom Krajinská 3, Piešťany, o zverenie maloletého dieťaťa do náhradnej osobnej starostlivosti starej matky, na odvolanie starej matky maloletého proti rozsudku Okresného súdu Senica, č.k. 7P/1/2013-183 zo dňa 6. mája 2014, takto

rozhodol:

Odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa **p o t v r d z u j e**.

Žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania.

odôvodnenie:

Napadnutým rozsudkom prvostupňový súd zamietol návrh starej matky maloletého na zverenie maloletého do jej náhradnej osobnej starostlivosti a vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania. O náhrade trov konania štátu súd rozhodne samostatným rozhodnutím. Rozhodnutie prvostupňový súd odôvodnil právne aplikáciou ust. § 45 ods. 1, 2, § 44 ods. 1, § 26 Zákona o rodine. Vecne argumentoval tým, že z vykonaného dokazovania vyvodil ten právny záver, že nie je v záujme maloletého, aby súd vyhovel návrhu navrhovateľky na zmenu zverenia. Rozhodnúť o náhradnej osobnej starostlivosti je možné len ak rodičia starostlivosť o maloleté dieťa nezabezpečujú alebo ju nemôžu zabezpečiť. Matka má záujem o starostlivosť o maloletého. Súd nemal v konaní preukázané, že by matka nebola schopná zabezpečiť riadnu starostlivosť o maloletého. Navrhovateľka poukazovala na psychiatrické ochorenie matky. Z vyjadrenia jej ošetrojúceho lekára vyplynulo, že matka pravidelne dochádza na kontroly, jej psychický stav je dlhodobo stabilizovaný a uvedené ochorenie nevylučuje schopnosť starať sa o dieťa. Navrhovateľka ďalej poukazovala na to, že matka o maloletého vôbec nejavi záujem. Zo správy kolízneho opatrovníka zo dňa 03.03.2014 vyplynulo, že maloletý potvrdil, že ho matka navštevuje a vždy mu niečo donesie a takisto počas jarných prázdnin bol maloletý 3 dni s matkou a jej priateľom v Brezovej pod Bradlom. Súd prihliadol na vývinové potreby dieťaťa, keďže pre zdravý vývin dieťaťa sú dôležité citové väzby, ktoré sa s matkou oslabujú aj v dôsledku správania navrhovateľky. Zo znaleckého posudku vyplynulo, že maloletý by mal byť zverený matke. Zároveň znalec poukázal na to, že menej vyhovujúce prostredie je prostredie, v ktorom žije matka z dôvodu nadmerného používania alkoholických nápojov bratom navrhovateľky, ktorý tiež v dome býval. V súčasnosti je uvedený negatívny faktor odstránený, keďže brat navrhovateľky sa odsťahoval a takisto matka už uvedenom dome nebýva. Súd na strane matky nezistil natoľko závažné nedostatky, ktoré by mali viesť k zvereniu maloletého

do náhradnej osobnej starostlivosti navrhovateľky. Takisto poukázal na to, že prednosť by mali mať v starostlivosti o dieťa rodičia a až v prípade, ak ani jeden z rodičov z rodičov nemá záujem a nie je schopný, tak následne možno rozhodnúť o zverení dieťaťa do starostlivosti iného príbuzného. O maloletého nielen matka má záujem o jeho starostlivosť, ale takisto aj otec, ktorý ako uviedol mal podať návrh na zverenie maloletého T. do svojej starostlivosti. O trovách konania súd rozhodol v zmysle § 146 ods. 1 písm. a) O.s.p. a žiadnemu z účastníkov nepriznal právo na náhradu trov konania, vzhľadom k tomu, že konanie sa mohlo začať i bez návrhu.

Proti tomuto rozhodnutiu podala odvolanie stará matka maloletého, ktorým podľa obsahu žiadala, aby bolo vyhovené jej návrhu. Poukázala na to, že o maloletého sa stará od rozvodu jeho rodičov v roku 2008, zabezpečuje mu všetku potrebnú starostlivosť, počas tohto obdobia sa na seba naviazali, ota a mamu vlastne nepotrebuje. Rodičia sa o maloletého zaujímajú len málo. Ide jej len o to, aby sa mal vnuk dobre, podľa nej maloletý nechce ísť bývať ani k jednému z rodičov, treba preto prihliadnuť na jeho názor. Podľa starej matky medzi rodičmi ide len o boj, ktorý z nich maloletého vyhrá. Stará matka žiada o prehodnotenie rozhodnutia prvostupňového súdu, predvolanie maloletého, aby sám povedal, s kým chce žiť, ako aj predvolanie svedka U. L., syna starej matky, s ktorým žijú v spoločnej domácnosti.

Matka, otec, ani kolízny opatrovník odvolací návrh nepodali. Otec sa k doručenému odvolaniu starej matky nevyjadril.

Matka sa k odvolaniu starej matky vyjadrila prostredníctvom advokátky a navrhla napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny potvrdiť. Zverenie maloletého do výchovy iného občana než rodiča je výnimkou zo zásady, že výchova maloletého je predovšetkým úlohou rodičov a takéto zverenie musí byť vždy opreté o spoľahlivé objasnenie tých okolností, ktoré svedčia o závere, že žiadny z rodičov nie je schopný náležitým spôsobom zabezpečiť riadnu výchovu dieťaťa. V konaní nebolo preukázané, že matka a otec nie sú schopní náležitým spôsobom zabezpečiť riadnu výchovu dieťaťa. Ani zdravotný stav matky nebráni takejto starostlivosti. Obaja rodičia majú zabezpečené bývanie i pravidelný príjem. Znaleckým posudkom bolo preukázané, že ponechaním maloletého v starostlivosti starej matky utrpeli vzájomné vzťahy medzi matkou a maloletým. Matka pôvodne zverila maloletého starej matke v dobrej viere, keď matka dva mesiace pracovala od 13,00 do 19,00 hod., pomoc starej matky sa však zmenila v okamihu, keď sa matka dožadovala syna a stará matka jej ho odmietla vydať. Stará matka tak bez právneho dôvodu a titulu, v rozpore s právoplatným rozhodnutím súdu, odňala maloletého z osobnej starostlivosti matky. Matka sa následne návrhom na vydanie predbežného opatrenia domáhala svojho syna. Starostlivosť starej matky o maloletého mala negatívny dopad, maloletý sa matke odcudzil, nemal u starej matky žiadne výchovné hranice, neudržiaval kontakty s rovesníkmi, zhoršil si prospech v škole. V súčasnosti je maloletý u otca v U., matka sa s ním dohodla, že o syna sa bude starať otec a ona ho bude môcť kedykoľvek navštevovať. Matka so synom strávila v U. dva uplynulé víkendy, rodičia mu situáciu primeraným spôsobom vysvetlili.

Kolízny opatrovník navrhol, aby maloletý zostal v starostlivosti otca, v jeho starostlivosti o maloletého nezistili žiadne nedostatky. Stará matka po tom, ako otec prejavil záujem o syna, odmietala mu ho vydať. Rodičia maloletého uzavreli dňa 30.05.2014 rodičovskú dohodu, podľa ktorej starostlivosť o maloletého bude zabezpečovať otec, u ktorého je v starostlivosti od 06.06.2014. S maloletým bol niekoľkokrát vykonaný pohovor, aj v domácnosti otca, spočiatku bol uzavretý, ťažko sa s ním komunikovalo. Na zmenu prostredia si rýchlo zvykol, od 09.06.2014 je zapísaný do ZŠ U. - L.. Stará matka sa opakovane dožadovala, aby sa maloletý vrátil do jej starostlivosti, podľa nej otec sa o neho nevie postarať. Podľa kolízneho opatrovníka maloletý u starej matky trávil neprímerane veľa času pri počítači, výchovné prostredie u nej považuje za nevhodné z dôvodu benevolentných hraníc. V poslednej dobe stará matka zámerne bránila vnukovi v stretávaní sa s otcom.

Krajský súd v Tmave ako súd odvolací (§ 10 ods. 1 O.s.p.), po zistení, že odvolanie bolo podané včas (§ 204 ods. 1 O.s.p.), oprávnenou osobou - účastníkom konania (§ 201 O.s.p.), proti rozhodnutiu, proti ktorému je odvolanie prípustné (§ 201 a § 202 O.s.p.), po skonštatovaní, že odvolanie má zákonom predpísané náležitosti (§ 205 ods. 1 O.s.p.) a že odvolateľ použil zákonom prípustné odvolacie dôvody (§ 205 ods. 2 O.s.p.), preskúmal napadnuté rozhodnutie bez ohľadu na rozsah a dôvody odvolania (§ 212 ods. 1 písm. a) v spojení s § 81 ods. 1 O.s.p.), postupom bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 214 ods. 2 O.s.p.) a dospel k záveru, že odvolaniu starej matky maloletého nie je možné priznať úspech, keďže napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa je vecne správny.

Pretože odvolací súd preberá súdom prvého stupňa zistený skutkový stav pokiaľ ide o skutočnosti právne rozhodné pre posúdenie podmienok na zverenie maloletého do náhradnej osobnej starostlivosti starej matky, keď prvostupňový súd vykonal dokazovanie v potrebnom rozsahu, pričom jeho výsledky náležite vyhodnotil a pretože v celom rozsahu zdieľa i jeho právny záver vo veci, s poukazom na ust. § 219 ods. 2 O.s.p. odkazuje na správne a presvedčivé v súlade s ust. § 157 ods. 2 O.s.p. vyhotovené písomné odôvodnenie rozsudku. Odvolací súd nenachádza dôvod, pre ktorý by sa mal od záverov prvostupňového súdu odchýliť a preto nemôže dať za pravdu odvolateľke. Odvolateľka vo svojom odvolaní neuvádza žiadne nové argumenty ani skutočnosti než tie, ktoré uplatnila už pred súdom prvého stupňa a s ktorými sa súd prvého stupňa vyčerpávajúcim spôsobom vysporiadal.

Z obsahu spisu vyplýva, že stará matka maloletého podala dňa 02.01.2013 na Okresný súd Senica návrh na zverenie maloletého T. do jej náhradnej osobnej starostlivosti a určenia vyživovacej povinnosti rodičov maloletého. Vecne odôvodnila návrh tým, že matka nezvláda zabezpečovať starostlivosť o maloletého, pretože je psychiatrický pacient. Navrhovateľka uviedla, že od 30.11.2011 do konca mája 2012 bol jej vnuk T. v jej domácnosti, odkiaľ chodil do školy, celodenne sa o neho starala. Následne na čas išiel späť k matke, kde však starostlivosť nebola riadna, a preto je maloletý T. znova v domácnosti navrhovateľky od 01.11.2012 doteraz. Pobyt u starej matky, podľa jej tvrdenia, vnukovi prospieva, čo sa odzrkadlilo aj na zlepšených výsledkoch v škole. Matka s takýmto návrhom od začiatku nesúhlasila, otec pôvodne súhlasil, v čase rozhodovania súdu prvého stupňa sa však s matkou dohodol na tom, že bude starostlivosť o maloletého zabezpečovať on, pričom sa aj vedie konanie o zverenie maloletého do jeho osobnej starostlivosti (sp. zn. 11P/25/2014).

Zo znaleckého posudku č. 3/2014 znalca z odboru psychológia Mgr. Oľgy Tomišovej vyplýva, že maloletý T. preferuje prostredie navrhovateľky a vzťah s ňou. Voči matke manifestuje mierne negativistický postoj. Vplyvom pobytu u navrhovateľky dochádza k postupnému citovému odcudzovaniu matky a maloletého. Navrhovateľku preferuje maloletý z dôvodu jej benevolentných hraníc. Maloletý nemá žiadne povinnosti. Navrhovateľka vytvára prostredie so slabou intelektuálno - kultúrnou orientáciou, nie je zameraná na dosahovanie úspechov a osobnostný rast. Nie je kladený dostatočný dôraz na dosahované výsledky v škole. V súčasnosti nie je v záujme maloletého, aby násilím menil prostredie, ale aby zmenil hodnotový rebríček, ktorý je nevyhnutné prebudovať. Je potrebné minimalizovať vplyv virtuálnej reality, budovať hranice, prístup k plneniu školských povinností a rovesnícke vzťahy, ktoré navrhovateľka nepovažuje za dôležité. Maloletý čas u navrhovateľky trávi hraním počítačových hier, v priemere 4 hodiny denne. Vzhľadom na rozdiel generácii medzi ňou a maloletým a jej emočnú výbavu nie je mu schopná poskytnúť také spektrum emočných zážitkov ako matka. Pre zdravý vývin dieťaťa sú dôležité citové väzby, ktoré sa s matkou oslabujú. Maloletému treba poskytnúť dostatok času a pripraviť ho na to, že matka by sa mala väčšou mierou podieľať na jeho výchove ako navrhovateľka. Znalec odporučil, aby maloletý zostal v osobnej starostlivosti matky, s tým, že navrhovateľka sa bude na nej podieľať. Navrhovateľka nepriamo správaním ovplyvňuje maloletého tým, že diskvalifikuje dcéru ako matku. Seba prezentuje ako schopnejšiu a kompetentnejšiu osobu pre jeho výchovu a maloletý si vytvára pod jej vplyvom negatívne postoje k matke. Z vyjadrenia znalca z odboru psychológia Mgr. Oľgy Tomišovej zo dňa 14.04.2014 vyplýva, že maloletý by mal byť zverený matke s tým, že na návrat je potrebné ho postupne pripraviť, nie násilne ho vytrhnúť z prostredia navrhovateľky.

Podľa § 44 ods. 1 Zákona o rodine náhradnou starostlivosťou je viacero osobitne usporiadaných, na seba nadväzujúcich a vzájomne sa podmieňujúcich dočasných opatrení, ktoré nahrádzajú osobnú starostlivosť rodičov o maloleté dieťa v prípadoch, ak ju rodičia nezabezpečujú alebo nemôžu zabezpečiť.

Podľa § 44 ods. 3 Zákona o rodine náhradnou starostlivosťou je

- a) zverenie maloletého dieťaťa do osobnej starostlivosti inej fyzickej osoby než rodiča (ďalej len „náhradná osobná starostlivosť“),
- b) pestúnska starostlivosť a
- c) ústavná starostlivosť.

Podľa § 44 ods. 4 Zákona o rodine súd pri rozhodovaní o tom, ktorý zo spôsobov náhradnej starostlivosti zvolí, vždy prihliadne na záujem maloletého dieťaťa.

Náhradnú starostlivosť možno nariadiť len vtedy, ak rodičia osobnú starostlivosť o dieťa nezabezpečujú alebo nemôžu zabezpečiť. Podľa článku 7 Dohovoru o právach dieťaťa je každé dieťa registrované hneď po narodení, má od narodenia práva na meno, právo na štátnu príslušnosť príslušnosť, pokiaľ je to možné, právo poznať svojich rodičov a právo na ich starostlivosť. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou dohovoru, zabezpečia, aby dieťa nemohlo byť oddelené od svojich rodičov proti ich vôli, ibaže príslušné úrady na základe súdneho rozhodnutia v súlade s platným právom a v príslušnom konaní určia, že takéto oddelenie je potrebné v záujme dieťaťa. Náhradnú starostlivosť môže súd nariadiť až vtedy, keď ohrozenie riadnej výchovy dieťaťa nekvalitou jeho života preváži nad jeho záujmom podporovať biologické väzby a rodinný život. Dovtedy, než nastane takáto situácia, má štát povinnosť pozitívneho záväzku, to znamená podporovať rodinný život, konať pozitívne a vytvárať také podmienky, ktoré budú k ochrane rodinného života prispievať, pričom v prípade zásahu do rodinného života musí preferovať záujmy detí. Štát má pozitívnu povinnosť, ktorá ho nielenže obmedzuje ku kladeniu prekážok pre obnovenie spoločného života detí s rodinou, ale núti vykonávať aktívne kroky vedúce k tomu cieľu. Neschopnosť alebo neochota rodičov zabezpečiť osobnú starostlivosť o svoje maloleté dieťa môže spočívať v objektívnych alebo v subjektívnych okolnostiach.

Záujem dieťaťa je prezentovaný jeho právom na zachovanie totožnosti, rodinných väzkov v súlade s jeho právom na starostlivosť svojich rodičov.

Podľa § 45 ods. 1 vety prvej Zákona o rodine ak to vyžaduje záujem maloletého dieťaťa, súd môže zveriť maloleté dieťa do náhradnej osobnej starostlivosti.

Podľa § 45 ods. 2 Zákona o rodine pri zverení maloletého dieťaťa do náhradnej osobnej starostlivosti uprednostní súd predovšetkým príbuzného maloletého dieťaťa, ak spĺňa ustanovené predpoklady.

Dieťa možno zveriť do náhradnej osobnej starostlivosti len vtedy, ak rodičia nezabezpečujú alebo nemôžu zabezpečiť osobnú starostlivosť o dieťa. V tomto kontexte treba zdôrazniť, že musia byť naplnené všetky predpoklady pre odňatie dieťaťa zo starostlivosti jeho rodičov tak, ako sú menované v ustanovení § 44 ods. 1 Zákona o rodine. Zverenie dieťaťa do náhradnej osobnej starostlivosti je faktickým zásahom do výkonu rodičovských práv a povinností. Na odňatie dieťaťa nie je nevyhnutné, aby súd zároveň zasiahol do výkonu rodičovských práv a povinností a tieto obmedzil, či úplne ich výkonu pozbavil. Právnym následkom nariadenia náhradnej osobnej starostlivosti teda je, že rodičia sa nemôžu o svoje dieťa osobne starať, túto starostlivosť zabezpečuje osoba, ktorej bolo dieťa rozhodnutím zverené, teda prakticky tak dochádza tiež k určaniu nového miesta pobytu dieťaťa na základe rozhodnutia súdu, rodičia však naďalej zostávajú zákonnými zástupcami svojho dieťaťa. Povinne musí byť súčasťou výroku o zverení dieťaťa do náhradnej osobnej starostlivosti aj výrok, ktorým súd upraví vyživovaciu povinnosť rodičov k maloletému dieťaťu. Povinnosť platiť výživné sa určuje každému z rodičov osobitne. Začiatok plnenia vyživovacej povinnosti určí súd vo svojom rozhodnutí, zásadne by tento deň nemal predchádzať dňu právoplatnosti rozsudku o zverení, okrem prípadu, ak sa náhradný rodič o dieťa už osobne stará na základe predbežného rozhodnutia súdu. V takomto prípade rozhodne súd i o povinnosti uhradiť dlžné výživné, za predpokladu, že vzniklo, a to za obdobie od vykonateľnosti predbežného opatrenia do vyhlásenia rozsudku. Súd je povinný započítať rodičovi do povinnosti všetky plnenia, ktoré v uvedenom období v prospech dieťaťa realizoval, pokiaľ ich súdu dostatočne preukáže. Zároveň možno rodičom nariadiť povinnosť podrobiť sa odbornému poradenstvu v špecializovaných zariadeniach podľa § 37 ods. 2 písm. d) Zákona o rodine s cieľom zlepšenia ich výchovných schopností a podobne.

Odvolací súd zhodne so súdom prvého stupňa dospel k jednoznačnému záveru, že v danom prípade nie sú splnené zákonné podmienky v zmysle vyššie citovaných ustanovení Zákona o rodine, ktoré by odôvodňovali zverenie maloletého do náhradnej osobnej starostlivosti starej matky. Ako už bolo konštatované vyššie, náhradná osobná starostlivosť prichádza do úvahy len vtedy, keď ani jeden z rodičov dieťaťa nie je schopný zabezpečiť riadnu starostlivosť o dieťa. Vykonaným dokazovaním bolo jednoznačne preukázané, že v danom prípade o takúto situáciu nejde, nakoľko starostlivosť o maloletého dokáže zabezpečiť matka i otec maloletého, ktorí sa dohodli na tom, že starostlivosť o maloletého bude zabezpečovať otec, pričom sa vedie samostatné konanie o návrhu otca na zverenie maloletého do jeho osobnej starostlivosti. Pri rozhodovaní o úprave práv a povinností k maloletému je vždy potrebné hľadieť v prvom rade na záujem maloletého a je tiež potrebné rešpektovať jeho názor. Za týmto účelom súd prvého stupňa nariadil znalecké dokazovanie, zo záverov ktorého jednoznačne vyplynulo, že nie je dobré ponechať maloletého v starostlivosti jeho starej matky. Kolízny opatrovník vykonal opakované

pohovory s maloletým, poznajúc pomery a situáciu na strane starej matky i oboch rodičov maloletého zaujal jednoznačné stanovisko, podľa ktorého otec maloletého, u ktorého sa aktuálne nachádza, dokáže maloletému zabezpečiť potrebnú starostlivosť. Vzhľadom na tento jednoznačný záver, keď otec maloletého vie a chce zabezpečovať maloletému riadnu starostlivosť, pričom s takýmto riešením súhlasí i matka maloletého, a podľa kolízneho opatrovníka je takáto starostlivosť zo strany otca poskytovaná riadne, neexistuje potom žiaden rozumný dôvod, pre ktorý by mal byť maloletý zverený do náhradnej osobnej starostlivosti jeho starej matky. Nič na tom nemení ani tá skutočnosť, že stará matka maloletému fakticky dlhodobo poskytovala osobnú starostlivosť a mala s vnukom vytvorené silné citové väzby. Starý rodič, ktorý má nespochybniteľnú úlohu v živote dieťaťa, však nikdy nemôže úplne a plnohodnotne nahradiť rodiča dieťaťa. Preto pokiaľ rodičia dieťaťa vedia dieťaťu poskytnúť potrebnú starostlivosť, je právom dieťaťa a zároveň právom i povinnosťou rodičov, aby starostlivosť o dieťa zabezpečovali v prvom rade rodičia. Zároveň je v záujme dieťaťa, aby malo vytvorený primeraný vzťah aj so svojimi starými rodičmi. V danom prípade je preto vhodné, aby si stará matka uvedomila, že pri výchove maloletého nemôže nahradiť jeho rodičov, nemôže chcieť ich odsunúť zo života maloletého. Rodičia maloletého však musia tiež rešpektovať právo maloletého na primeraný vzťah so svojou starou matkou, u ktorej bol dlhodobo v starostlivosti.

Vzhľadom na uvedené prvostupňový súd správne uzavrel, že zákonné podmienky pre zverenie maloletého do náhradnej osobnej starostlivosti starej matky aktuálne nie sú splnené, a preto bolo dôvodným jej návrh zamietnuť. Odvolací súd preto napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa, s použitím ust. § 219 O.s.p., ako vecne správny potvrdil.

O trovách odvolacieho konania bolo rozhodnuté s použitím § 146 ods. 1 písm. a) v spojení s § 81 ods. 1 O.s.p., s použitím ust. § 224 ods. 1 O.s.p.

Senát krajského súdu toto rozhodnutie prijal pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je možné podať odvolanie.